

# 2011 Genel ve 2014 Yerel Seçimlerinde Isparta'da Seçmen Davranışı Analizi

## Hüseyin Gül

Prof. Dr.  
Süleyman Demirel Üniversitesi  
Kamu Yönetimi Bölümü  
E-posta: gulhuseyin@yahoo.com

## Niran Cansever

Arş. Gör.  
Süleyman Demirel Üniversitesi  
Kamu Yönetimi Bölümü  
E-posta: niran\_ozalp@hotmail.com

## Mustafa Turhan

Süleyman Demirel Üniversitesi  
Kamu Yönetimi Bölümü  
E-posta: mustafaturhan32@gmail.com

**Özet:** Türkiye'de seçmenler, yerel seçimlerde milletvekili seçimlerine göre daha farklı faktörlerden etkilenebilmekte ve yerel seçimler ulusal siyasetin etkisinde kalabilmektedir. Yerel seçimlerde, seçim çevresinin, adayların, seçmenlerin ve partilerin kendine has özellikleri de bulunmaktadır. Bu özellikler seçmenlerin oy verme davranışını etkileyebilmekte ve seçmeni stratejik (taktiksel) oy verme davranışına yönlendirebilmektedir. Bu çalışma, 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri sonrasında Isparta'da yapılan bir alan araştırması çerçevesinde, seçmenlerin ulusal ve yerel seçimlerde oy verme davranışlarını incelemektedir. Bu amaçla; genel ve yerel seçimlerde seçmen davranışı ve bu davranışı biçimlendiren değişkenler, genel-yerel siyaset ve seçim etkileşimi, seçmenlerin kendi partilerine sadakati ve stratejik oy davranışının nedenleri gibi konular irdelenmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Genel ve yerel seçimler, siyasi partiler, seçmen oy verme davranışı, stratejik oy davranışı, Isparta

## An Analysis of Voter Behavior in Isparta in 2014 General and Local Elections

**Abstract:** Electorate in Turkey is influenced by different factors compared to the general national elections and the process of local election is affected by the national politics. In local elections; voting district, candidates, electorates and political parties all have their unique characteristics. These characteristics can affect people's voting behavior and drive the electorate take strategic (tactical) voting action. This study analyzes the voting behavior of electorate in national and local elections after the March 30 2014 local elections the local elections of 30 March 2014 on the base of a research conducted in Isparta. For this purpose, the voting behavior of electorate in national and local elections and the factors shaping this behavior, the interaction of national and local elections, voters' loyalty to their parties and the reasons for strategic voting behavior are questioned.

**Keywords:** General and local elections, political parties, voter voting behavior, strategic voting behavior, Isparta

## Giriş

Seçimler, seçmenin iradesini ortaya koyan, seçimle gelen yöneticilerin ve seçimle oluşan meclislerin belirlenmesini sağlayan ve demokrasinin işlemlerini sağlayan vazgeçilmez araçlardır. Seçim öncesinde, hangi partinin ne kadar oy alacağına ya da hangi partinin birinci parti olarak yarışı kazanacağına gösterilen ilgi, seçim sonrasında genellikle yerini daha az ilgi gören seçmen davranışını anlamaya dönük çalışmalara bırakmaktadır. Daha çok ilgi çeken hangi partinin ne kadar oy alacağı, hangi partinin iktidar olacağı ya da hangi parti adayının yarışı kazanacağı konularının gölgesinde kalsa da, seçim sonrasında yapılan seçmen davranışlarını anlamaya dönük çalışmalar, aslında siyasal partiler, siyaset bilimi ve demokrasi açısından daha uzun soluklu geçerliliğini koruyacak veriler üretmekte ve seçim sürecinin nasıl işlediğine dair ipuçları vermektedir. Seçmenlerin seçimde verdikleri kararların veya yaptıkları tercihlerin nedenlerini anlamak ve bunları belirleyen ya da etkileyen değişkenleri belirlemek, hem siyasi partilerin hem kamu politikasında etkili olan aktörlerin daha çok işine yarayacak sonuçlar ortaya koymaktadır (Çarkoğlu, 1997; Damlapınar & Balci, 2005; Ercins, 2007). Bunun yanında, vatandaşların tercihlerinin daha net anlaşılabilir hükümet ve siyasi partiler nezdinde daha etkili ve meşru sonuçlar üretilmesine, demokrasinin daha etkin ve katılımcı işlemesine katkı yapacaktır.

Yerel seçimler gerek işleyiş, gerekse sonuçları itibarıyla milletvekili seçimlerinden farklılıklar gösterebilmektedir. Bu çalışma Isparta'da yapılan bir alan araştırmasından yola çıkarak, Isparta'da seçmenlerin oy verme davranışını incelemektedir. Bu çerçevede, genel ve yerel seçimlerde seçmen davranışı ve bu davranışı biçimlendiren değişkenler, genel-yerel siyaset ve seçim etkileşimi, seçmenin kendi partisine ne kadar sadık kalarak oy kullandığı ve stratejik oy davranışının nedenleri gibi konular sorgulanmaktadır. Çalışmanın verileri 30 Mart 2014 yerel seçimleri sonrası yapılan bir alan araştırmasından gelmektedir. Araştırma Isparta merkezde rastlantısal örneklem yoluyla Nisan-Mayıs 2014 tarihleri arasında yüz yüze mülakat tekniği kullanılarak bilgi toplanmıştır. Araştırma kapsamında 120 kişi ile yapılan görüşmelerden elde edilen anketlerden güvenilir olan 100 tanesi analizde ele alınmıştır. 20 anket geçerli görülmediği için araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırmanın Isparta ile sınırlı olması araştırmanın kısıtıdır. Ancak; araştırma tüm ülkeye genellenemese de ele alınan konulara ilişkin Isparta örneği üzerinden tartışmaya önemli katkı sunmakta ve bu konuda yapılacak araştırmalara kaynaklık etme çabası taşımaktadır.

## Seçmen Tercihini Açıklayan Teorik ve Ampirik Yaklaşımlar

Son yüzyılda genel ve eşit oy ilkesi yaygınlaştıktan sonra vatandaşların sandık başına gittiklerinde hangi partiye hangi kritere göre oy verdikleri önem kazanmıştır. Bu nedenle "oy vermeyi etkileyen faktörler nelerdir" sorusu siyaset sosyolojisi alanını uzun süredir meşgul edegelmiştir. Seçmenin oy

verme davranışını; kişinin demografik özellikleri, geliri, mesleği, ailesi, dini inancı, mezhebi, siyasal parti adayının özellikleri ve imajı gibi unsurların yanı sıra, propaganda, siyasal seçim kampanyaları, kamuoyu araştırmaları gibi diğer birçok faktör de etkilemektedir. Sanayileşmiş batı demokrasilerinde 1940'lardan başlanarak oy verme davranışını etkileyen birçok sorunun cevabı için pek çok ampirik çalışma yapılmış seçmen davranışını açıklayıcı teoriler geliştirilmiştir (Akgün, 2007: 24-25). Tarihsel gelişim itibarıyla seçmen davranışı ile ilgili teorik yaklaşımlar sosyolojik, psikolojik ve rasyonel tercih yaklaşımıdır (Kalender, 2000: 51-67).

## **Sosyolojik Yaklaşım**

Colombia Üniversitesi'ndeki bir grup sosyal araştırmacı tarafından başlatıldığı için *Colombia Ekolü* olarak da bilinen sosyolojik yaklaşım, seçmen davranışının temelde toplumdaki sosyal bölünmüşlük tarafından belirlendiğini iddia eder (Akgün, 2007: 27). Berolson ve Lazarsfeld'e göre (1954), seçimlerde kullanılan oy aslında bireylerin ait olduğu sosyal kimliklerin siyasal tercihlere yansımından ibarettir (aktaran Akgün, 2007: 27). Seçmen tercihinin sosyolojik açıdan yaklaşanlar ekonomik ve psikolojik yaklaşımları reddetmekte özellikle grup temelleri üzerinde durmaktadır. Harrop ve Miller'e göre (1987: 157), bu yaklaşımda oy vermeyi etkileyen tutum ve davranışlar daha çok din sosyo-ekonomik statü, yaşanan coğrafya, mensup olunan grup gibi faktörlerden etkilenmektedir. Yaklaşımına göre oy verme bir grup deneyimidir. O yüzden birlikte çalışan, faaliyette bulunan ve yaşayan insanlar aynı adaya oy verebilmektedir. Sosyo-ekonomik statü derecesi, dini bağlılık ve ikamet, bireylerin karar vermelerinde çok etkilidir (Kalender, 2000: 51). Benzer biçimde, oy vermede dini ve etnik özellikler, azınlık gruba üye olma ya da sınıf farklılıkları da etkili olmaktadır (Kalender, 2000: 55-56).

Oy vermede ailenin de önemi büyüktür. Özellikle eşler birbirine yakın oy kullanmaktadırlar. Çocukların tercihleri ile ebeveynlerin tercihleri, eşler arasındaki gibi yakın ilişki olmasa da birbirine benzeşmektedir. Eğer anne ile baba arasında kimliği benimsenen parti konusunda uyum varsa, çocuğun da aynı partiyi desteklemesi, doğal olarak daha büyük bir olasılıktır (Aydın ve Özbek, 2004: 148).

Türkiye'de de geçmiş dönemlerde yapılan seçimlerde seçmenin sosyolojik yaklaşıma uyan tercihlerde bulunduğu görülmektedir. Örneğin, önce Adalet Partisi, sonra da onun devamı olan Doğru Yol Partisi, genellikle Anadolu'nun kırsal yörelerinde yaşayan seçmenlerden oy almıştır. Hatta DYP geleneği için "köylü partisi" tanımlaması bile yapılmıştır. DYP'nin eski Genel Başkanlarından, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı görevleri de yapan Süleyman Demirel'in "benim köylüm", "benim çiftçim" diye başlayan sözleri, buna örnek olarak gösterilebilir (Özkan, 2010: 6). Hatta Sayın Demirel için "Çoban Süleyman" lakabı da takılmıştır (Gül & Kiriş, 2009; Sallan Gül & Gül, 2009).

## Sosyo-Psikolojik Yaklaşım ya da Partiyle Özdeşleşme

Seçmen tercihinde teorik yaklaşımlardan bir tanesi de psikolojik yaklaşım ya da literatürdeki yaygın ismiyle partiyle özdeşleşme modelidir. Bu yaklaşıma *Michigan Ekolu* de denir (Kalender, 2000: 57). Alan araştırmalarının yaygınlık kazanmasıyla ve buna bağlı olarak bireysel düzeyde elde edilen verilerin artışıyla birlikte sosyo-psikolojik model literatürde ağırlık kazanmaya başlamıştır. Partiyle özdeşleşmenin olabilmesi için seçmenin parti ile bir hukuki bağının olması şart değildir. Seçmenin partiye duyduğu sevgi ve bağlılık, futbol takımını destekleyen taraftarları andırır (Turan, 1986: 110). Campell ve Conserve'e göre (1960: 147), parti ile özdeşleşme modelinde kişinin oy verme yaşına ulaşmadan politik işlere doğru yönelmekte ve onun bu yönelimini kendi sosyal çevresi güçlü bir şekilde yansıtmaktadır. Yapılan bir araştırma, seçmenin parti tercihini belirlemede çocukluk yıllarının çok etkili olduğunu, çocuğun aile ortamının etkisinde kaldığını ve ilk tercihini kolayca değiştiremediğini ortaya koymuştur (Kalender, 2000: 58).

Söz konusu yaklaşımda çoğu seçmen, mevcut oy verme niyetinden farklı olabilen bir partiye önceden var olan bir bağlılık hissetmektedir. Önceden var olan bu bağlılık aile içinde oluşmaya başlamaktadır. Çoğu seçmen hayatı boyunca aynı partiye bağlı kalabilirken, ebeveyn bağlılığının zayıf olduğu, ailesinin ve kendisinin ilk bağlılığının, referans gruplarının farklı olması gibi nedenlerle, azınlıkta kalsa da bağlılığını değiştirenler olabilmektedir (Kalender, 2000: 59-60).

Türk seçmeninde de bir siyasal partiyle "özdeşleşme" modeli yaygındır. Özellikle daha yüksek eğitim düzeyine sahip, modernleşme projesini benimseyen aydınların ve bürokratik çevrelerin ağırlıkla Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) oy vermeleri, partiyle özdeşleşme yaklaşımı için iyi bir örnektir. CHP geleneği, Türk siyasal hayatında kökleri derinlerde olan bir harekettir ve takipçileri her şeye rağmen partilerini seçim sandıklarında desteklemektedirler (Özkan, 2006: 7). Aynı şekilde kendisini "ülkücü" diye nitelendiren insanlar, Türk milliyetçiliğinin temsili temelinde büyük ölçüde Milliyetçi Hareket Partisi'ne (MHP) oy vermekte ve başka bir partiye yönelmemektedirler.

## Rasyonel Tercih Yaklaşımı

Ekonomik yaklaşım da denen bu yaklaşımın temel varsayımı, seçmenin kendi çıkarlarını iyi bilmesi ve bu çıkarlara en iyi şekilde hizmet edecek adaya ve partiye oy kullanmasıdır. Bu teori, seçmenlerin tek amaçlarının maddi çıkar olarak tanımlanan fayda maksimizasyonu olduğunu varsayar. Bu yaklaşıma göre seçmenin kendisinin belli bir amacı vardır ve eğer oy verdiği parti amacını gerçekleştirmede yetersiz kalırsa, kişi kolayca oyunu değiştirebilmektedir (Akgün, 2007: 30). Ekonomik kaynaklı motivasyonların oy verme üzerinde bir etkisi olduğu genel kabul görmekle birlikte, bu modelde fayda ve amaç tanımının maddi çıkarla sınırlanması ve ekonomi

dışındaki etkenlerin göz ardı edilmesi, modelin eleştiriye uğramasına neden olmaktadır (Akgün, 2007: 30).

Downs (1957: 49-50) *Demokrasinin Ekonomik Teorisi* adlı çalışmasında bu yaklaşım ile ilgili varsayımlarını dile getirmiştir. Downs'un rasyonel tercih yaklaşımında, eğer iki parti sistemi varsa seçmen tercih ettiği parti için oy kullanacaktır. Çok partili sistemde ise seçmen, diğer seçmenlerin tercihleri konusunda tahminde bulunacak ve eğer tuttuğu partinin gerçekten kazanma şansı varsa o partiye oy verecektir. Eğer tuttuğu parti hiç kazanma şansına sahip değilse, en sevmediği partinin kazanmasını engelleme şansına sahip olacak ve ona göre oy verecektir. Eğer seçmen uzun vadeli düşünüyorsa, tuttuğu partinin hiç kazanma şansı yoksa bile, gelecek seçimlerdeki alternatiflerini geliştirebilmek için yine bu partiye oy verecektir.

Tercih sıralamasında iktidar partisiyle bir muhalefet partisinin aynı konumda olması sebebiyle seçmen karar veremiyorsa; farklı platformlar ve politikalar olmasına rağmen partiler kilitlenmiş durumdaysa çekimser kalacaktır. Eğer partiler, platformları ve politikaları aynı olmasına rağmen kilitlenmişlerse, seçmen iktidar partisinin icraatlarını öncekileriyle karşılaştıracaktır. Şayet iktidar iyi çalışmışsa bunlara, başarısız ise muhalefete oy kullanacaklardır. İkisini de eşit görüyorsa çekimser kalacaktır (Kalender, 2000: 63-64).

Seçmenler, gelecekte çok geçmişi sağduyu ile değerlendirerek oyunu kullanmaktadır. Özellikle iktidar partilerinin geçmişte yaptıkları icraatların genel bir değerlendirmesini yapan seçmen, bu icraatlardan kendisinin ne kadar yararlandığına bakarak ona göre karar vermektedir. Seçmen vaatlere çok prim vermemekte daha çok sonuçlara bakmaktadır. Ancak, son yıllardaki seçimlerde, vaatlerin ve neler yapılacağına özellikle proje temelli olarak anlatılması, seçmenin geçmişteki performans temelinde gelecekteki projeleri de oy vermede dikkate aldığını gösteren ipuçları vardır.

Türkiye'de de halkın oy verirken hükümetin geçmiş performansını, özellikle de ekonomik performansını göz önünde bulundurduğu TÜSİAD'ın "seçim sistemi ve siyasi partiler araştırması" sonuçlarında ortaya çıkmıştır. Seçmenler oylarının yönünü belirlerken özellikle hükümetin son bir yılını göz önüne almaktadırlar (TÜSİAD, 2001; Özsoy, 2009: 51). Aynı şekilde, Sezgin'in (2007: 36) yaptığı bir çalışmada, Türk seçmenin siyasetin popülerliğini değerlendirirken, ekonomik faktörleri göz önünde aldığını ortaya koymuştur.

Ayrıca seçmen negatif ekonomik göstergelere pozitif ekonomik gelişmelerden daha güçlü biçimde duyarlılık göstermektedir. Ekonomik çöküntüler ve özellikle enflasyonist ortam aynı anda daha çok insanı etkilediğinden, seçmen bundan sorumlu tuttuğu partileri cezalandırmaktadır. Buna karşın, ülkenin genel ekonomik koşullarındaki pozitif gelişmelerin (ekonomik büyüme gibi) neden olduğu zenginlik kısa dönemde halka aynı ölçüde yansımadağından dolayı, bu tür olumlu gelişmelerin seçmenin

davranışına olumlu yansıması geç olmakta ve seçmen başarıyı daha geç ve az ödüllendirmektedir (Ercins, 2007: 29).

## **Seçim ve Demokrasi İlişkisi**

Seçimler, tek başına bir sistemi demokratik yapmaya yetmese de, demokrasinin gerekli ve vazgeçilmez araçlarıdır. TÜSİAD'ın (2001) seçim sistemi ve siyasi partiler araştırması sonuçlarına göre, Türk seçmenin en sık kullandığı siyasal katılım kanalını "oy vermek" oluşturmaktadır. Türk seçmeni "her zaman" denebilecek sıklıkta "oy kullanarak" siyasete katılmaktadır. Siyasal katılmanın en önemli aracı da seçimlerdir. Bu yüzden seçimler, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Seçim, birden çok alternatif karşısında özgür iradeye dayalı eğilimleri ifade eder. Yöneticileri belirlemeye yönelik yapılan seçim ise; bir kamu görevini yürütecek kişi veya kurulun, ilgili seçmenlerce, çok sayıda aday arasında yapılacak tercihlerle belirlenmesidir (Türk, 2006: 76). Siyaset bilimi açısından seçim, yönetilenlerin kendilerini kimin yöneteceğini belirlemek için geliştirilen bir demokratik yöntemi ifade eder. Aynı zamanda siyasal sistemin meşruluk temelini oluşturma ve siyasal rejimin niteliğini belirleme gibi daha önemli anlamı da vardır (Öztek, 2001: 152). Çünkü demokrasiyi otoriter ve totaliter rejimlerden ayıran en önemli özelliği yönetimin meşruiyetinin halkın rıza ve onayına dayanmasıdır.

İktidarı belirleyen halkın rızası Antik Yunandaki site demokrasilerinde tüm vatandaşların yönetim sürecine doğrudan katılımıyla sağlanabiliyordu. Artan nüfus ve sorunların karmaşıklaşması ve herkesin siyasete ayıracak vaktinin olmaması gibi nedenlerle birlikte doğrudan demokrasi imkânsızlaşmıştır (Kışlalı, 1991: 160). Bunun yerine temsili demokrasi denilen halkın seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetim sağlanmaktadır.

Halkın kendini yönetecek kişileri seçmesi klasik demokrasi anlayışının temelini oluşturmaktadır. Halk, egemenlik hakkını kullanıp temsili demokrasinin gereği olarak genel ve eşit oyla temsilcilerini seçmektedir. Temsili demokrasilerde vatandaşlar düzenli aralıklarla yapılan seçimler yoluyla siyasal iktidarı belirleme ve memnun kalmadıklarında iktidardan uzaklaştırabilmektedir (Akgün, 2007: 6). Bu yüzden, seçimler demokrasinin işlemesi için en önemli araçlardandır. Demokratik olmayan rejimler ile demokratik rejimler arasındaki en önemli fark seçimlerin yapılıp yapılmadığıdır. Burada bahsi geçen seçimler, adaylar arasında serbest bir yarışın bulunduğu ve seçmenlerin de tercih ettikleri adaylara yönelik desteklerini hiçbir yaptırım korkusu olmadan açıklayıp oy verdikleri özgür ve adil seçimlerdir (Akgün, 2007: 6).

Ancak, klasik temsili demokrasinin yetersizlikleri ortaya çıkınca ve yaygın olarak eleştirilince, daha katılımcı demokrasi arayışları son birkaç on yılda yoğunlaşmıştır. Katılımcı demokrasinin özünde herkesi bağlayan ve

ilgilendiren karar süreçlerine halkın katılımı vardır. Siyasal katılma, bu noktada demokrasi kavramıyla özdeşleştirilen anahtar bir kavramdır. Çünkü demokrasiyi üstün kılan, halkın siyasal sisteme katılımı ve denetimidir (Çukurçayır, 2000: 13). Ancak katılımcı demokraside katılım, seçimlerde katılımı sınırlı tutulmamakta, iktidar belirlendikten sonra iktidarın yönetim faaliyetlerinde yer almayı ya da alamama durumunda alternatif barışçıl görüş ifade etme yollarını kullanmayı (protesto yürüyüşü ya da alternatif toplantılar düzenleme gibi) da içerir. Seçimlerle bireyler, kamusal amaçların belirlenmesi ve gerçekleştirilmesi sürecine katılabilmektedir. Böylece, egemenlik olabildiğince tek tek bireylerce kullanılabilen, belli bir toplumsal tabakanın ya da çıkar grubunun egemenlik kurma tehlikesi önlenmektedir (Çukurçayır, 2000: 15).

## Yerel Seçimler

Demokratik süreçte halk, ulusal genel seçimlerle ülkeyi yönetecek temsilcilerini (merkezi yönetimi) ve muhalefeti belirlerken, yerel seçimlerle de yereli yönetecek temsilcilerini (yerel yönetimi) göreve getiriler (Çağlar & Gelir, 2014: 28). Yerel seçimler, yerel yönetimlerin karar organlarının seçilebilmesi için düzenli aralıklarla yapılan seçimlerdir. Bu durum ulusal iktidarın belirlenmesiyle ve ulusal çaplı krizlerle doğrudan ilgili olmamasıyla açıklanabilir. 2014 yerel seçimi de, 2009 yerel seçimi ile belirlenen yerel yönetim organlarının 5 yıllık görev sürelerinin bitimine denk gelen 2014 Mart'ında yapılmıştır.

Yerel yönetim seçimleri iktidar partisi için kamuoyu yoklaması (genel seçimler öncesinde) ya da güven oylaması (genel seçimler sonrasında) olarak da görülür. Yerel seçimden sonra yakın bir dönemde yapılacak ulusal seçimler varsa, yerel seçimler bunun için bir kamuoyu yoklaması olarak değerlendirilir. Genel seçimler sonrasında iktidar oluştuktan sonra yapılan yerel seçimler ise, yerel iktidarın ve meclislerin belirlenmesinin ötesinde, genellikle ulusal iktidarın icraatları için bir güven oylaması olarak değerlendirilmektedir. Ulusal siyasette yer alanlar, yerel seçim sonuçlarını kendileri açısından bir başarı ya da başarısızlık ölçütü olarak değerlendirebilmektedirler. Bu nedenle, yerel seçimler milletvekilliği seçimleriyle ilişkili görülmektedir (Akbulut, 2014: 1; Gül, Kiriş, Negiz & Gökdayı, 2014).

Türkiye'de yerel seçimlerle ulusal seçimler karşılaştırıldığında, son seçimlere kadar, yerel seçimlere katılma oranı milletvekilliği seçimlerine katılma oranından düşük kalmıştır. Katılım oranının düşük olmasına rağmen özellikle 1973, 1977 ve 1989 yerel seçimleri ulusal siyaset üzerinde etkili olabilmektedir. Akbulut'a göre (2014: 5), yerel seçimlere katılım oranının düşüklüğü yerel yönetimlerin demokrasi okulu olduğu yönünde liberal savı yürütmektedir. Ancak, son yıllarda yapılan seçimlerde yerel seçimlere katılım oranının yüksek olması orada maksimum demokrasinin gerçekleştiği anlamına da gelmemektedir. Demokrasinin beşiği sayılan İngiltere'de ve yerel

demokrasinin en güçlü olduğu ülke olarak gösterilen Amerika Birleşik Devletleri'nde günümüzde yerel seçimlere katılım oranı ulusal seçimlerden çok daha düşüktür.

Türkiye'de siyasal yaşamın özellikleri çerçevesinde yerel seçimlerin ulusal siyaset ekseninde yürütülmesi ve sonuçlarının genel olarak ulusal siyaseti etkileyici bir özelliğe sahip olmasından dolayı yerel siyasetin özerk bir doğaya sahip olmadığını ileri sürenler vardır (Akbulut, 2014: 9). Türkiye'de 1963-2014 tarihleri arasında yapılan toplam 11 yerel seçimde belediye başkanlıklarının çoğunluğunu, 1989 yerel seçimleri istisnası dışında, iktidar partileri kazanmıştır. Bu durum ulusal-yerel seçim ilişkisinde, ulusalın yerel üzerinde egemenliğine bir işaret olarak görülebilmektedir (Kamalak, Kiriş & Gül, 2013). Ayrıca, yerel halkı da yerel yönetimlerin iktidar partisinden olmasıyla daha fazla hizmet, yatırım, sosyal yardım, iş vb. alacağı düşüncesi de iktidar partilerini avantajlı kılmaktadır (Kiriş ve Şataf, 2007: 93). Ancak, Kamalak, Kiriş ve Gül (2013) yerel koşulların en etkili olduğu seçimlerin belediye başkanlığı seçimleri olduğunu, bu seçimlerde başkan adayının profilinin seçim sonuçlarını etkileyecek ve farklılaştırabilecek potansiyele sahip olduğunu ileri sürmektedir.

Kösecik (2010: 79-91), yerel seçimler üzerinde ulusal siyasetin etkili olduğunu kabul etmekle birlikte, 1990'lı yıllardan bu yana yerel siyasetin de etkisinin görülebildiğini savunur. Kösecik'e göre (2010: 91), yerel seçimler siyasal partilerin sıkı vesayeti altında geçse de, adayın ve yerel faktörlerin de etkili olduğunu gösteren örnekler yerel seçim sonuçları arasında çokça mevcuttur. Kamalak (2013: 444), yerel yönetim birimi küçüldükçe ulusal siyasetin etkinliğinin azaldığını, buna karşın yerel siyasetin özelliklerinin daha baskın hale geldiğini iddia eder. Çitçi (1996: 6) yereldeki mekânsal yakınlığın demokratik katılımı kolaylaştırdığını belirtir. Çağlar ve Gelir (2014: 47) de Isparta'da yaptıkları çalışmada, yerel ölçekte seçmenlerin adayın kişisel özelliklerine, dış görünüşüne, iletişim yeteneğine, tecrübesine ve sosyo-kültürel kimliğine, uygulanabilir proje önerip önermediğine, etkileyici bir konuşma üslubunun olup olmadığına ve siyasal kampanya faaliyetlerinin etkinliğine bağlı olarak oy kullandıklarını saptamışlardır. Ancak, araştırmacılar seçmenin, adayın partisinin iktidar olup olmadığına da dikkat ettiğini belirlemiştir. Kısacası; yerel seçimlerde seçmenlerin sadece yerel koşullara göre tutum geliştirerek oy kullandığını iddia etmek zor görünmektedir. Gerek Türkiye'de gerekse de pek çok ülkede yerel seçimler, ulusal düzeydeki siyasetin gündeminden etkilenmektedir. Ancak, 1980'lerden bu yana güçlenen yerelleşme, yerel demokrasi, yerel özerklik ve katılım talepleri ile zayıflayan ulus devlet anlayışına paralel olarak öne çıkan yerel kimlikler sonucu, yerel gündemin ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir (Gül, Kiriş, Negiz & Gökdayı, 2014).



## **"30 Mart 2014" Yerel Seçimlerinde Isparta Halkının Oy Verme Davranışının İncelenmesi**

Türkiye'de siyaset bilimi çalışmalarında "seçmen davranışı" çalışmaları önemli yer tutar. Seçmen davranışı iyi analiz edildiği takdirde, siyasal partiler seçmen davranışını daha iyi anlayabilir, öngörebilir, yönlendirebilir ve dolayısıyla iktidara yürüeyebilir. Bu çalışma bağlamında, Isparta kent merkezinde yaşayanlar arasından tesadüfi örneklem tekniğiyle 120 kişiyle yüz yüze görüşülmüş, seçmenlerin oyunu ne yönde verdikleri, oylarını kullanırken hangi kriterlerden dolayı o yönde kullandıkları, oy verme stratejisi geliştirirken nelerden etkilendikleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmada 20 anket güvenilir bulunmadığı için araştırmaya alınmamış ve analizler 100 anket üzerinden yapılmıştır. Çalışmada 61 erkek 39 kadın ile görüşülmüştür. Görüşülen 100 kişiden 29'u, 20-30 yaş aralığında, 36'sı ise, 31-40 yaş aralığında, 28'i 41-50, 7'si ise 50 ve üstü yaş aralığındadır.

Görüşülenler içinde en büyük grup 24 kişi ile ev hanımlarıdır. Ev hanımlarını 22 kişi ile esnaf, 14 kişi ile öğrenciler, 11 kişi ile serbest meslek sahipleri, 8 kişi ile öğretmenler, 7 kişi ile işçiler, 6 kişi ile memurlar, 3 kişi ile öğretim üyeleri, 2'ser kişi ile polis ve çiftçiler ile son olarak bir asker izlemektedir. Üniversite mezunu olup kendine çalışan avukat, doktor, diş hekimi gibi meslek sahipleri, serbest meslek kategorisi altında sınıflandırılmıştır. Gelir düzeyi açısından görüşülen 100 kişinin 11'i kendisini alt grupta değerlendirirken, 16 kişi alt-orta, 29 kişi orta, 35 kişi üst-orta, 9 kişi ise üst gelir grubunda değerlendirmektedir.

### **2011 Milletvekili Seçiminde Isparta Halkının Oy verme Davranışı**

2011 milletvekili seçimlerinde Isparta'da, AK Parti %53, CHP %21,7 MHP %19 oy almıştır. Çalışmada görüşülen 100 kişiden 44'ü AK Parti'ye, 25'i CHP'ye, 22'si MHP'ye oy vermiştir. Isparta'da 2011 seçimleriyle ilgili görüşülen 39 kadından 23'ü AK Parti'ye oy verirken 10'u CHP'ye, 5'i MHP'ye 1'i ise SP'ye oy vermiştir. Görüşülen 61 erkekten 21'i AK Parti'ye oy verirken 15'i CHP'ye, 17'si MHP'ye, 5'i de BDP'ye oy vermiştir. (Bkz. Tablo 1) Bu durum Isparta örneğinde MHP'nin ağırlıkla erkeklerce tercih edilen bir parti olduğunu, kadınların en fazla tercih ettiği partinin ise AK Parti olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma çerçevesinde uygulanan anket sonuçlarına göre, AK Parti seçmenin çoğunluğunun ev hanımı, CHP seçmenin çoğunluğunun öğrenci, MHP seçmeninin çoğunluğunun da esnaf olduğu ortaya çıkmıştır. Isparta'da AK Parti seçmen tabanının çoğunluğunu ev hanımlarından sonra esnaf ve memur oluşturmaktadır.

**Tablo 1: 2011 Seçim Sonuçlarının Cinsiyete Göre Dağılım**

Partiler	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
AK Parti	21	23	44
CHP	15	10	25
MHP	17	5	22
BDP	5	0	5
SP	1	1	2
Diğer	2	0	2
<b>Toplam</b>	61	39	100

2011 seçimleriyle ilgili olarak görüşülenlerin, gelir grubuna göre oy verme davranışını incelediğimizde kendisini orta gelir grubunda hissedenlerin çoğunluğu oylarını AK Parti'ye verirken, kendisini üst-orta grupta nitelendiren vatandaşların çoğunluğu ise oylarını CHP'ye vermişlerdir. AK Parti'ye oy verenlerin çoğunluğu kendisini sırasıyla orta, üst-orta, alt, alt-orta gelir grubu şeklinde sıralarken en çok oyu alan ikinci parti olan CHP'nin oy tabanı ise sırasıyla kendisini gördüğü gelir düzeyini, üst-orta, üst, orta, alt-orta şeklinde sıralamaktadır (Bkz. Tablo 2). Bu tablo Isparta örneğinde AK Parti'nin ve MHP'nin ağırlıklı orta ve ortanın altı gelir gruplarından, CHP'nin ise büyük ölçüde orta-üstü gelir gruplardan oy aldığını göstermektedir.

**Tablo 2: Görüşülenlerin 2011 Seçimlerinde Oy Verdikleri Partilere Göre Gelir Düzeyleri**

Partiler	Alt	Alt-Orta	Orta	Üst-Orta	Üst	Toplam
AK Parti	8	7	14	12	3	44
CHP	0	1	3	16	5	25
MHP	1	6	9	5	1	22
BDP	2	1	1	1	0	5
SP	0	0	2	0	0	2
Diğer	0	1	0	1	0	2
<b>Toplam</b>	<b>11</b>	<b>16</b>	<b>29</b>	<b>35</b>	<b>9</b>	<b>100</b>

Çalışmada görüşülenlere 2011 milletvekilliği seçiminde kime niçin oy verdikleri şeklinde açık uçlu sorular sorulmuş ve cevaplar doğrultusunda sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda AK Parti'ye oy verdiğini söyleyen 44 kişinin 28'i "AK Parti'ye güvendiği" için oyunu verdiğini söylerken, 9'u "Recep Tayyip Erdoğan'ı sevdiği" için, 2 kişi "ideolojisine uygun gördüğü" için, 2 kişi ise "ekonomik olarak rahat yaşadığı ve ekonomik refaha kavuştuğunu" düşündüğü için oyunu AK Parti'ye vermiştir. Oyunu CHP'ye veren 28 kişinin 18'i "ideolojisine uygun olduğu" için, 2 kişi "özgürlük" için, 2 kişi "Recep Tayyip Erdoğan'ı sevmediği" için, 1 kişi "rahat yaşamak" için, 2 kişi ise "ailesiyle karar verdiği" için oyunu CHP'ye verdiğini dile getirmiştir. Oyunu MHP'ye veren 22 kişiden 10'u "güvendiği için", 6'sı "ideoloji için", 3'ü

"başbakanı sevmediği için", 1'i "AK Parti'den hayır gelmediğini düşündüğü" için, 1 kişi ailesiyle karar verdiği için ve 1 kişi partinin adayını için oy verdiğini söylemiştir (Bkz. Tablo 3). Bu bulgular Isparta'da parti tercihinde en önemli unsurun "partiye duyulan güven" olduğunu göstermektedir. Bunu "ideolojisi uygunluk" takip etmektedir. İlginç olan bulgu, bu iki unsurdan sonra oy vermede en önemli etkenler Recep Tayyip Erdoğan sevgisi ya da karşıtlığıdır.

**Tablo 3: Görüşülen Kişilerin 2011 Milletvekili Seçimlerinde Oy Verme Nedenleri**

Partiler	Güven	İdeolojime uygun	Erdoğan sevdiğim lider	İstikrar	Özgürlük için	Başbakanı sevmiyorum AKP karşıtlığı	AK Parti'den hayır yok	Ekonomi-gelişmek için- rahat hayat için	Bağımsızlık için	Ailemle kocamla karar verdik	Aday	Toplam
AK Parti	<b>28</b>	2	<b>9</b>	3	0	0	0	2	0	0	0	44
CHP	0	<b>18</b>	0	0	2	2	0	1	0	2	0	25
MHP	<b>10</b>	<b>6</b>	0	0	0	3	1	0	0	1	1	22
BDP	0	1	0	0	0	<b>2</b>	0	0	<b>2</b>	0	0	5
SP	0	<b>2</b>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Diğer	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2
<b>Toplam</b>	<b>38</b>	<b>29</b>	<b>9</b>	<b>3</b>	<b>3</b>	<b>7</b>	<b>1</b>	<b>3</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>2</b>	<b>100</b>

### **Isparta'da 30 Mart 2014 Yerel Seçim Sonuçlarının İncelenmesi**

30 Mart 2014 yerel seçimlerinde Isparta merkezde Isparta belediye başkanlığı seçiminde oyların %44,4'ünü MHP alarak seçimleri kazanmıştır. İkinci parti olan AK Parti oyların % 39,9'unu, üçüncü parti olan CHP ise %10'unu almıştır. İl genel meclisi seçimlerinde ise oyların %42,2'sini alarak AK Parti birinci parti olurken, %33,2 oy oranı ile MHP ikinci ve %14,9 ile CHP üçüncü parti oluşturur. Böylece, seçimlerde MHP belediye başkanlığını kazanırken, il genel meclisi ve belediye meclisi seçimlerinde AK Parti en yüksek oyu almıştır.

Buna göre 2014 yerel seçimlerinde Isparta'da belediye başkanlığı seçimleri ile il genel meclisi seçim sonuçları farklılaşmaktadır. Görüşmelerden alınan yanıtlar doğrultusunda halkın bilinçli oy kullandığını söylememiz mümkündür. Belediye başkanlığı seçimlerinde görüşülenlerin çoğunluğu (%47'si) MHP'ye oy vermiştir. Ancak il genel meclisi seçimlerinde çoğunluğu (%39) AK Parti almıştır. Belediye başkanlığı seçimlerinde birinci parti MHP iken il genel meclisi seçimlerinde birinci parti AK Parti olmuştur. Bu partilerden sonra ise belediye başkanlığında %12 ve il genel meclisinde de %17 ile CHP gelmektedir.

2014 belediye başkanlığı seçimleri sonrasında görüşülen esnafların çoğunluğu MHP'ye oy verirken, ev hanımlarının çoğu AK Parti'ye oy vermiştir. MHP'ye oy veren esnafları, oran olarak öğrenci, memur, serbest çalışan ve ev hanımları takip etmektedir. (Bkz. Tablo 4)

**Tablo 4: Görüşülenlerin 2014 Yerel Seçimlerinde Oy Verdikleri Partilere Göre Meslek Grupları**

Partiler	Öğrenci	Esnaf	Ev hanımı	İşçi	Sağlık personeli	Akademisyen	Memur	Çiftçi	Serbest çalışan	Polis	Asker	Toplam
AK Parti	1	8	15	4	1	0	4	2	3	1	0	39
CHP	7	11	4	2	0	1	7	0	3	1	0	36
MHP	6	2	2	1	1	2	2	0	3	0	1	20
BDP	0	1	3	0	0	0	1	0	0	0	0	5
<b>Toplam</b>	<b>14</b>	<b>22</b>	<b>24</b>	<b>7</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>14</b>	<b>2</b>	<b>9</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>100</b>

Belediye başkanlığı seçimlerinde MHP'ye oy verenlerin çoğunluğu kendisini üst-orta ve orta gelir grubunda sınıflandırırken, AK Parti'ye oy verenlerin çoğunluğu kendilerini orta gelir grubunda sınıflandırmaktadır. Bunu üst-orta ve alt gelir grupları takip etmektedir (Bkz. Tablo 5).

**Tablo 5: Görüşülenlerin 2014 Yerel Seçimlerinde Oy Verdikleri Partilere Göre Gelir Düzeyleri**

Partiler	ALT	ALT-ORTA	ORTA	ÜST-ORTA	ÜST	Toplam
AK Parti	7	5	<b>11</b>	<b>9</b>	0	32
MHP	2	8	<b>14</b>	<b>17</b>	6	47
CHP	0	1	1	<b>7</b>	<b>3</b>	12
SP	1	1	<b>3</b>	1	0	6
BDP	<b>1</b>	<b>1</b>	0	<b>1</b>	0	3
<b>Toplam</b>	<b>11</b>	<b>16</b>	<b>29</b>	<b>35</b>	<b>9</b>	<b>100</b>

Çalışmada aynı şekilde görüşülenlere 2014 belediye başkanlığı seçiminde kime niçin oy verdikleri açık uçlu olarak sorulmuş ve cevaplar sınıflandırılmıştır. Oyunu MHP'ye veren 47 kişinin 11'i "AK Parti kazanmasın" güdüsüyle oyunu verirken, 5'i "güvendiği" için, 3'er kişi "yolsuzluk" ve "parti" için, 1 kişi ise "çözüm sürecinden dolayı" oyunu MHP'ye vermiştir. AK Parti'ye, 32 kişinin 17'si "Erdoğan'ı lider olarak güçlü gördüğü", 6'sı "paralel yapı ile mücadele ettiği", 2 kişi "darbecilerle mücadele ettiği", 2 kişi "aday profilini" beğendiği, 2 kişi "din", 1'er kişi ise "parti ve yolsuzluklar" için oyunu vermiştir

(Bkz. Tablo 6). 2011 milletvekilliği seçimleri ile 2014 yerel seçimleri kıyaslandığında AK Parti'nin oyunu düşürdüğünü görmekteyiz.

AK Parti'nin oyunu azaltıp ikinci sırada kalmasına yol açan aynı nedenler, MHP'nin birinci parti olarak çıkmasına yol açan nedenlerdir. AK Parti'nin oy almasını sağlayan nedenler, aynı zamanda oy kaybetmesine yol açmıştır. MHP'nin birinci parti olarak çıkmasında başkanın icraatları ve özellikleri de etkili olmuştur. MHP'ye oy verenlerin çoğu AK Parti almasını diye, yani alternatif olarak kendilerine zorunlu olarak en yakın MHP'yi görüp bu partiye oy vermişlerdir. CHP'ye, 12 kişinin 5'i "ideolojisine uygun olduğu" için, 3 kişi "partiden", 2 kişi "yolsuzluklardan", 1'er kişi "aday" ve "AK Parti kazanmasın" diye oyunu vermiştir. BDP'ye oy verdiğini söyleyen 3 kişinin sebebi ise "ideoloji ve partidir". (Bkz. Tablo 6)

**Tablo 6: Görüşülenlerin 30 Mart 2014 Belediye Başkanlığı Seçimlerinde Oy Verme Nedenleri**

Partiler	Paralel yapı ile mücadele	Başkanın icraatları	Parti	AKP kazanmasın diye	Erdoğan'ın güçlü liderliği	Aday	Yolsuzluk	Güven	İdeoloji	Darbelerle Mücadele	Bel bşk güven	Din	Çözüm Süreci	Gezide Güç Kullanımı-Baskıcı Rejim	Toplam
MHP	0	9	3	11	0	7	3	5	6	0	1	0	1	2	47
AK Parti	6	0	1	0	17	2	1	0	0	2	0	2	0	0	32
CHP	0	0	3	1	0	1	2	0	5	0	0	0	0	0	12
SP	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	3	0	0	6
BDP	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	3
Toplam	6	9	8	12	17	12	6	5	14	2	1	5	1	2	100

Parti geçişkenliğini ve oy elastikiyetini ölçmek için sorulan "eğer oy verdiğiniz partiye oy vermeseydiniz, hangi partiye oy verirdiniz" sorusuna verilen yanıtlar oy geçişkenliğinin AK Parti'den MHP'ye, MHP'den ve HDP'den AK Parti'ye ve CHP'den MHP'ye şeklinde gerçekleşeceğine işaret etmiştir. Bu sonuçlara göre, Isparta örneğinde CHP ile AK Parti, HDP ile MHP ve CHP arasında oy geçişkenliği söz konusu değildir.

Araştırmada 2014 il genel meclisi seçiminde kime niçin oy verdikleri şeklinde de açık uçlu sorular sorulmuş ve cevaplar doğrultusunda sınıflandırılmıştır. 2014 belediye başkanlığı seçimlerinin aksine, AK Parti il genel meclisi seçimlerinde birinci parti olmuştur. Bu doğrultuda AK Parti'ye oy verdiğini söyleyen 39 kişinin 8'i "Recep Tayyip Erdoğan'ı lider olarak güçlü gördüğü", 3'ü "paralel yapı ile mücadele ettiği", 7 kişi "güvendiği", 6 kişi "parti", 6 kişi "istikrar ve zam yapılmaması", 3 kişi "hizmet gelsin" diye, 2 kişi

"dini", 1 kişi "çözüm süreci", 1 kişi "darbecilerle mücadele ettiği", 1 kişi "ideoloji" gibi gerekçeleri tercihlerini etkileyen faktör olarak belirtmişlerdir (Bkz. Tablo 7).

**Tablo 7: Görüşülenlerin 30 Mart 2014 İl Genel Meclisi Seçimlerinde Oy Verme Nedenleri**

Partiler	Parti	Din	Paralel yapı ile mücadele	İdeoloji	Baskıcı rejim	İstikrar-zam yapılması	Aday	Güven	Erdoğan- Güçlü Lider	Darbecilerle mücadele	Hizmet	AKP almanın diye	Yolsuzluk	Çözüm Süreci	Toplam
AK Parti	6	2	3	1	0	6	1	7	8	1	3	0	0	1	39
MHP	7	0	0	9	2	2	0	9	0	0	2	4	1	0	36
CHP	4	0	0	11	2	0	0	0	0	0	2	1	0	0	20
BDP	0	2	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	5
<b>Toplam</b>	<b>17</b>	<b>4</b>	<b>3</b>	<b>22</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>3</b>	<b>16</b>	<b>8</b>	<b>1</b>	<b>7</b>	<b>5</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>100</b>

Belediye başkanlığı seçimlerinde oyunu MHP, CHP, BDP ve SP'ye verip il genel meclisi seçiminde oyunu AK Parti'ye verenler gerekçe olarak, şehirlerine iktidar partisi tarafından yatırım yapılması, para ve hizmet gelmesi belirtmişlerdir. MHP'ye oy veren 36 kişinin gerekçeleri ise şöyledir: 9'u "ideolojisi", 9'u "güvendiği", 7'si "parti", 4'ü "AK Parti almasını", 2'si "hizmet", 2'si "AK Parti'nin baskıcı rejimi yüzünden", 2'si ise "istikrar ve zam yapılmaması", 1 kişi ise "yolsuzluk olaylarından dolayı" (Bkz. Tablo 7).

## Sonuç

Sosyolojik tercih yaklaşımında insanların ait oldukları gruba, partiye ve bu partinin görüşlerine sıkı sıkıya bağlı oldukları kabul edilir. Söz konusu yaklaşıma göre, seçimlerde kullanılan oy, bireylerin ait oldukları sosyal kimliklerin siyasal tercihlere yansımalarıdır. Bu görüşe göre seçmen her seçimde aynı doğrultuda oy kullanır. Psikolojik tercih yaklaşımında sosyolojik tercih yaklaşımının aksine, seçmenin, ait olduğu grubun dışında, bir partiye "psikolojik sevgi bağı" ile aidiyetinden dolayı oy verdiği savunulur. Kişiler herhangi bir nedenle başka bir partiye oy verseler bile, takip eden dönemde tekrar eski partilerine oy vereceklerdir. Rasyonel tercih yaklaşımında, kişinin oy verirken sadece maddi çıkarlarını göz önünde bulundurduğu savunulur. Bireyin kendi çıkarının farkında olması ve bunu sağlayacak, arttıracak ya da koruyacak kararları kendiliğinden verdiği ön kabulünden yola çıkılır. Seçmen oy verdiği partiden yeterince çıkar sağlayamazsa bir sonraki seçimde çıkarları doğrultusunda başka partilere yönelecektir.

2011 milletvekilliği ile 2014 yerel seçim sonuçları Isparta bazında irdelendiğinde AK Parti'nin oy kaybedip, MHP'nin oylarını arttırmıştır. MHP,

CHP ve BDP'ye oy verenlerin çoğu ideoloji, parti bağlılığı ve aileden gelen geleneği sürdürmek için vermektedir. Yani MHP, CHP ve BDP'ye oy verenler, daha çok sosyolojik tercih yaklaşımıyla hareket etmektedir. AK Parti'ye oy vermiş olanlar ise, rasyonel tercih yaklaşımıyla hareket edip, ekonomik çıkar ve istikrarın devamı için zam yapılmaması gibi nedenlerle hareket ettiklerini ifade etmişlerdir.

Çözüm süreci, paralel yapı ile mücadele ve Erdoğan'ın kişiliği AK Parti'ye hem oy kazandıran, hem de oy kaybettiren nedenler gibi durmaktadır. Görüşülen 100 kişiden AK Parti'ye oy veren 39 kişinin çoğunluğu AK Parti'ye oy vermesin sebebi olarak Recep Tayyip Erdoğan'ın lider kişiliğini göstermişlerdir. Ayrıca darbecilerle ve paralel yapı ile mücadelede baskın nedenler arasındadır. AK Parti'nin oyunu azaltan nedenler, aynı zamanda MHP'nin birinci parti olarak çıkmasını sağlamıştır. MHP'nin birinci parti olarak çıkmasında başkanın icraatları, yani aday da etkili olmuştur. MHP'ye oy verenlerin içinde önemli büyüklükte bir grup AK Parti almasın diye de bu partiye oy vermişlerdir.

Belediye başkanlığı seçimlerinde oyunu MHP, CHP, BDP ve SP'ye verip, il genel meclisinde AK Parti'ye verenlerin gerekçeleri ise, şehirlerine iktidar partisi tarafından yatırım yapılması, para ve hizmet gelmesi olarak ifade edilmiştir. Isparta'da il genel meclisi seçimlerinde oy vermede belirleyici unsurlar olarak ideoloji, parti ve partiye güven iken, belediye başkanlığı seçiminde Recep Tayyip Erdoğan'a duyulan sevgi ve gösterilen karışıklık, ideoloji ve adayın özellikleri en önemli unsurlar olarak öne çıkmıştır. Bu seçim sonuçlarının analizi göstermektedir ki, seçmen oy verirken bilinçli hareket etmekte, ulusal meseleler kadar yerel meseleleri de dikkate almaktadır.

## Kaynaklar

- Akbulut, Ö. (2014), "Yerel Seçimlerin Yerelliği", *Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi*, Ocak-Haziran, Yıl: 5, Sayı: 17-18, s. 43-48.
- Akgün, B. (2007), *Türkiye'de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven*, Nobel Yayın Dağıtım, Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara.
- Aydın, K. & Özbek, V. (2004), "Ailenin Seçmen Davranışları Üzerindeki Etkisi", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Kocaeli Üniversitesi, Sayı: 2, s. 144-167.
- Berolson, B., Lazarsfeld P. & McPhee, W. N. (1954), *Voting*, University of Chicago Press, Chicago.
- Campell, A., Conserve, E. P., Warren, E. M. & Stokes, D. E. (1960), *The American Voter*, John Willy, New York.
- Çarkoğlu, A. (1997), "Macro Economic Determinants of Electoral Support for Incumbents in Turkey,1950-1995", *New Perspectives on Turkey*, Vol: 17, No: 2, s. 75-96.
- Çitçi, O. (1996) "Temsil, Katılma ve Demokrasi", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt: 5, Sayı: 6, s. 5-14.
- Çukurçayır, M. A. (2000), *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Downs, A. (1957), *An Economic Theory of Democracy*, Harper, New York.
- Damlapınar, Z. & Balcı, Ş. (2005), "Seçmenin Zihnindeki Aday İmajını Belirleyen Etkenler: 28 Mart 2004 Yerel Seçimleri Alan Araştırması", *Selçuk İletişim*, Cilt: 4, Sayı: 1, 2005, 58-79.
- Ercins, G. (2007), "Türkiye'de Sosyo-Ekonomik Faktörlere Bağlı Olarak Değişen Seçmen Davranışı", *C.Ü. İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 2, s. 25-40.
- Gül, H. & Kiriş, H. M. (2009), "Geçmişten Günümüze Yönetmel ve Siyasal Yönleriyle Isparta", içinde *Geçmişten Günümüze Isparta*, (Der.), H. Gül ve S. Boybeyi, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Gül, H., Kiriş, H. M., Negiz, N. & Gökdayı, İ. (2014), *Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset*, Detay, Ankara.
- Harrop, M. & Miller, W. (1987), *Election and Voters a Comparative Introduction*, Mcmillan, London.
- Kalender, A. (2000), *Siyasal İletişim Seçmenler ve İkna Stratejileri*, Çizgi Kitapevi, Konya.
- Kamalak, İ. (2013), "Yerelin Yerel Seçimlere Etkisi: Belediye Başkan Adayları Üzerinden Bir İnceleme", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 3, s. 419-446.
- Kamalak, İ., Kiriş, H. M. & Gül, H. (2013), "Türkiye'de Siyasal Partilerin Belediye Başkan Adayı Belirleme Etkinliğinin 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt: 22, Sayı: 3, s. 1-30.
- Kışlalı, A. T. (1991), *Siyasal Sistemler*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kiriş, H. M. ve Şataf, C. (2007), "İktidardan Olmak ya da Olmamak: Türkiye'de Belediyelerin Çıkması", *Yerel Siyaset*, Yıl: 2, Sayı: 15, Mart, s. 359-369.
- Köseçik, M. (2010), "Türkiye'de Yerel Seçimler: Ulusal Politikanın Etkisinde 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri", *Yerel Siyaset*, Yıl: 4, Sayı: 37, s. 79-91.
- Özkan, A. (2010), "Türkiye'de Seçmenlerin Oy Verme Davranışının Siyasal İletişim



- Perspektifinden İncelenmesi", içinde *Seçenlere ve Seçilenlere: Politik Dünya*, (Ed.) Ece İnan, 211-228,, Referans Yayınları, İstanbul.
- Özsoy, O. (2009), *Seçim Kazandıran Siyasal İletişim*, Pozitif Yayıncılık, Şubat.
- Öztekin, A. (2001), *Siyaset Bilimine Giriş*, Siyasal, Kitabevi, 3. Baskı, Ankara.
- Sallan Gül, S. & Gül, H. (2009), "Isparta'nın Toplumsal Yapısı ve Gündelik Yaşam Pratikleri", içinde *Geçmişten Günümüze Isparta*, (Der.) H. Gül & S. Boybeyi, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Sezgin, Ş. (2007), "Ekonomik Oy Verme Teorisi: Türkiye Örneği 1998-2003," *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 40, Sayı: 2, Haziran, s. 21-38.
- Turan, İ. (1986), *Siyasal Sistem ve Davranış*, Der Yayınları, İstanbul.
- Türk, H. S. (2006), "Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih", *Anayasa Yargısı Dergisi*, S. 23, s. 75-112.
- TÜSİAD, (2001), *Seçim Sistemi ve Siyasal Partiler Araştırması*, Cilt 2, Kasım, [http://www.tusiad.org.tr/\\_\\_rsc/shared/file/ssspaCilt2.pdf](http://www.tusiad.org.tr/__rsc/shared/file/ssspaCilt2.pdf).

